

dacă criticile și sugestiile pe marginea lucrării ar contribui la crearea unui curent sănătos de opinii în serviciul jurisprudenței și, în acest fel, la consolidarea și afirmarea Justiției în Republica Moldova.

Le mulțumesc tuturor celor care m-au sprijinit la elaborarea și publicarea prezentei lucrări, precum și celor care se află în așteptarea lecturării. Totodată, adresez un apel către toți colegii care au îmbrățișat onorabila profesie de jurist și îi îndemn să participe mai activ și cu dăruire de sine la dezbaterile privind problemele de drept cu care se confruntă jurisprudența națională, astfel încât studiile și publicațiile de specialitate de acest gen să devină o tribună de elaborare, dezvoltare și promovare a opiniilor profesionale, capabile să influențeze pozitiv legislația, jurisprudența și doctrina juridică. Consider că acest tezaur de experiență profesională va dereni o sursă sigură de referință în mediul juriștilor aflați permanent în căutarea febrilă de a da viață Dreptului.

Sper ca acest experiment personal, ce se constituie într-o premieră în literatura juridică autohtonă, să fie apreciat la justa valoare de către opinia publică. Alte studii, care sînt convins că vor urma, vor completa, fără îndoială, modesta noastră contribuție și, la rîndul lor, vor contribui la îmbogățirea domeniului judecătoresc cu zestrea informațională de care, spre regret, ducem lipsă.

Invit Măria sa, Cititorul, să lectureze lucrarea, fiind conștient de faptul că atît concluziile investigațiilor efectuate, cît și recomandările privind aplicarea rezultatelor obținute sînt susceptibile de amplificări și aprofundări, astfel încît orice sugestie rațională și propunere constructivă în vederea unor eventuale completări sau revizuirii este salutară și bine-venită.

Sergiu FURDUI

ANALIZA CRIMINOLOGICĂ STRATEGICĂ ÎN SERVICIILE DE POLIȚIE CANADIENE

Octavian BEJAN,

doctor în drept, prorector pentru știință și relații interuniversitare al Institutului de Științe Penale și Criminologie Aplicată

RÉSUMÉ

On présente, dans cet article, une description de l'activité d'analyse criminologique stratégique dans l'activité policière. Les résultats ont été obtenus par une recherche théorético-empirique, réalisé à partir des données collectées par nous, en République Moldova et au Canada, en utilisant la méthode abstrait-constructive (théorique), de l'observation, documentaire et de l'entrevue (empirique). On propose aussi une description générique des tâches du criminologue responsable de l'analyse criminologique stratégique travaillant au sein des services de police, élaborée à l'aide d'une généralisation, systématisation et conceptualisation des données empiriques collectées. De même, on indique une série de possibilités d'utilisation de l'analyse criminologique stratégique dans l'activité policière, qui n'ont pas été, pour l'instant, valorisées, ainsi que des moyens de renforcement de l'activité analytique dans certaines organismes policiers en République Moldova.

Analiza criminologică este o componentă omniprezentă în activitatea serviciilor de poliție canadiene. Spre deosebire de Republica Moldova, serviciile de poliție canadiene au avansat considerabil în utilizarea potențialului analizei criminologice în activitatea de prevenire și contracarare a criminalității și a accidentelor rutiere. De aceea, ne-am propus să studiem într-un mod sistematic experiența canadiană și să o propagăm în Republica Moldova, îmbogățind-o și cu realizările noastre în materie.

Rezultatele prezentate în acest articol au fost obținute printr-o cercetare criminologică teoretică, efectuată în temeiul materialului empiric pe care l-am cules personal prin aplicarea metodei observării (sistematice și nesistematice) și metodei documentare (fișe de post, rapoarte, note informative etc.). Precizăm că o parte din acest material empiric va fi prezentat, din rațiuni de spațiu limitat, în alte lucrări științifice, care spăram să

vadă cît mai curînd lumina tiparului.

După cum observă Jerry H. Ratcliffe, „conducătorii organelor de drept recunosc, din ce în ce mai mult, că ei nu se află într-o lume săracă în informație: datele și informațiile despre mediul criminal și activitatea criminală abundă. Provocarea constă în transformarea acestei bogății de date în cunoștințe care pot corobora procesul decizional, pot îmbunătăți strategiile de contracarare a criminalității și spori beneficiile prevenirii criminalității. Cu alte cuvinte, scopul este să convertim datele și informațiile în informații bune pentru acțiune” (*trad. noastră*) [1, p.1].

În serviciile de poliție canadiene, activitatea analitică poate fi desfășurată de o persoană sau de un grup de persoane, în funcție de resursele disponibile. Serviciile de poliție mai mici dispun de un singur analist, pe cînd cele mai mari posedă o pluralitate de analiști, al căror număr poate atinge cifra de

zeci de specialiști (de exemplu, Jandarmeria Regală a Canadei). Se mai întâmplă și cazuri în care serviciile de poliție avînd un efectiv destul de redus dispun de un singur criminolog, care se ocupă atît de analiza, cît și de prevenirea criminologică.

Din experiența noastră de criminolog-analist, obținută în cadrul serviciilor de poliție canadiene, cunoaștem că analistul în domeniul criminalității, ale cărui atribuții de serviciu includ deopotrivă analiza strategică și cea tactică, efectuază, în realitate, în mod prioritar și preponderent analize criminologice strategice. Această situație se explică prin două circumstanțe: (1) o singură persoană nu poate satisface integral necesitățile unui serviciu de poliție și (2) analiza strategică este, în general, mai importantă decît cea tactică, ceea ce impune favorizarea ei.

În cazul în care există o echipă de analiști, este operată o specializare a acestora în analiza strategică și cea tactică. O astfel de specializare există, de exemplu, în Poliția Provincială a or. Ontario. Analiștii strategici ai Poliției Provinciale din Ontario își desfășoară activitatea în cadrul Biroului operativ al operațiilor provinciale, în Secția de analiză și informație.

Biroul operativ al operațiilor provinciale are mandatul de „a anticipa, monitoriza și acorda asistență în prevenirea și curmarea activităților criminale ale unor persoane și grupuri indetificabile, care săvîrșesc crime organizate, sofisticate și profesionale” [2]. El este, de asemenea, responsabil de observarea organizațiilor teroriste suspectate, a persoanelor și grupurilor implicate în acte de nesupunere civică. Aceasta pre-

supune colectarea de informații și analizarea lor pentru asigurarea veridicității acestora și diseminarea datelor obținute către parteneri și părțile interesate [3].

Secția de analiză și informație constituie centrul de procesare al Biroului operativ al operațiilor provinciale și este formată din Unitatea de analiză strategică, Unitatea de analiză tactică, Unitatea de citare/păstrare a dosarelor și un post de legătură CISO. În general, ea este responsabilă de analiza tactică, operațională și strategică a informației, inclusiv a celei operative parvenite și transformarea ei în informație procesată, comodă pentru utilizarea în acțiune. De asemenea, ea este responsabilă de acordarea analizei investigative în domeniul criminalității unei varietăți de clienți antrenați în investigarea crimelor majore.

Membrii secției sînt responsabili de evaluarea informației operative parvenite, axată pe cîteva priorități ale mandatului lor, precum observarea chestiunilor ce țin de securitatea publică, în vederea obținerii unor rezultate importante pentru securitatea publică. Informația operativă este astfel subiect al analizei și interpretării, iar în consecință este sintetizată în produse operative adecvate, cu scopul utilizării de Biroul și de Poliția Provincială din Ontario în general. O varietate de metodologii și programe informatice de analiză sînt folosite pentru a juxtapune o mulțime de date, cu scopul de a discerne sensul, trăsăturile generale, importanța lor etc. Aceste concluzii sînt apoi utilizate la acordarea asistenței în procesul formulării sarcinilor și priorităților inițiativelor Biroului.

Se cere precizat faptul că ana-

liza strategică este realizată nu numai în cadrul Unității de analiză strategică a Secției de analiză și informație a Biroului operativ al operațiilor provinciale, ci și de alte subdiviziuni ale Poliției Provinciale din Ontario.

Biroul de politici operaționale și planificare strategică are mandatul de „dezvoltare a politicilor operaționale și a sistemului de comenzi polițiste, cercetare și analiză statistică”.

De asemenea, în cadrul Poliției Provinciale a or. Ontario există un Oficiu de inițiative strategice. Aceste inițiative strategice „asigură ca Poliția Provincială Ontario să rămînă vizionară prin intermediul planificării strategice, menținînd procesul de planificare curentă”. Oficiul de inițiative strategice, o subdiviziune creată recent, a fost conceput cu scopul de „a juca un rol de leader în stabilirea cu succes a priorităților organizaționale, comunicarea și atingerea scopurilor sale strategice”. El acordă „sfaturi de expert și suport la realizarea și evaluarea strategiilor corporative importante și sprijin în perfecționarea continuă și atingerea excelenței în administrarea proiectelor, cu ajutorul dezvoltării și comunicării metodologiilor călăuzitoare și al instrumentelor destinate a sprijini administrarea schimbărilor”.

Noi am avut ocazia să exercităm funcția de analist în domeniul informației strategice (în franceză: *analyste en renseignements stratégiques*) în cadrul Serviciului de Poliție al mun. Gatineau (Canada). Deoarece reflectă, într-un mod generic, conținutul activității de analiză criminologică strategică, vom expune acele sarcini solicitate de conducere sau inițiate de noi, pe

care le-am îndeplinit pe parcursul activității noastre, prezentându-le sub o formă generalizată, sistematizată și conceptualizată:

- asigurarea suportului analitico-informațional pentru planificarea strategică și curentă a activității serviciului municipal de poliție și pentru autoritățile locale, iar la cerere – și pentru administrația centrală atât provincială, cât și federală;

- elaborarea recomandărilor privind prioritățile strategice ale activității serviciului municipal de poliție și activității autorităților locale, iar la cerere – a autorităților centrale atât provinciale, cât și federale;

- participarea la planificarea strategică a activității de prevenire și contracarare a criminalității și a accidentelor rutiere, desfășurate atât de serviciul municipal de poliție, cât și de municipalitate;

- asigurarea suportului analitico-informațional și elaborarea recomandărilor pentru luarea deciziilor strategice de către conducerea serviciului de poliție și autoritățile locale, iar la cerere – de către administrația centrală atât provincială, cât și federală;

- analizarea statistico-criminologică curentă a stării criminalității, a unor tipuri de criminalitate sau crime, precum și a accidentelor rutiere;

- analizarea statistico-criminologică a trăsăturilor diverselor tipuri de criminalitate sau crime, în vederea determinării posibilităților de prevenire și contracarare a acestora în municipiu, într-un anumit sector de poliție sau într-o anumită zonă urbană;

- analizarea statistică a trăsăturilor diverselor tipuri de accidente rutiere, în vederea determinării

posibilităților de prevenire și contracarare a acestora în municipiu, într-un anumit sector de poliție sau într-o anumită zonă urbană;

- relevarea regularităților de manifestare a diverselor tipuri de crime (de exemplu, a furturilor din apartamente);

- determinarea naturii tendințelor criminalității sau ale unor tipuri de crime din municipiu, din anumite sectoare de poliție sau din anumite zone urbane (de exemplu, a crimelor contra vieții persoanei sau a criminalității de violență);

- explicarea tendințelor criminalității, înregistrate și reale, din municipiu, din anumite sectoare de poliție sau din anumite zone urbane;

- explicarea tendințelor unor tipuri de criminalitate sau crime, înregistrate și reale (de exemplu, a criminalității minorilor sau furturilor din/de pe autovehicule);

- explicarea tendințelor accidentelor rutiere sau ale unor tipuri de accidente rutiere, înregistrate sau reale, din municipiu, din anumite sectoare de poliție sau din anumite zone urbane;

- determinarea impactului, posibil și probabil, al unor factori determinanți asupra criminalității sau a unor tipuri de criminalitate ori crime;

- determinarea impactului, posibil și probabil, al unor factori determinanți asupra accidentelor rutiere;

- prognozarea criminologică a criminalității și a unor tipuri de crime (de exemplu, a furturilor din/de pe autovehicule, furturilor de autovehicule sau a agresiunilor sexuale);

- prognozarea accidentelor rutiere;

- observarea curentă a proceselor sociale și naturale, naționale și internaționale, în vederea relevării modificărilor survenite în sistemul factorilor determinanți ai criminalității și a unor tipuri de criminalitate sau crime din teritoriul federal, provincial sau municipal;

- observarea curentă a proceselor sociale și naturale, naționale și internaționale, în vederea relevării modificărilor survenite în sistemul factorilor determinanți ai accidentelor rutiere din teritoriul federal, provincial sau municipal;

- asigurarea suportului analitico-informațional al activității de securizare a diverselor obiective și teritorii din municipiu;

- expertizarea criminologică a proiectelor de decizie, de acte normative, de programe și de politici municipale și, la cerere, a celor provinciale și federale;

- cercetarea criminologică a criminalității emergente și a amenințărilor criminale conjuncturale;

- elaborarea propunerilor de prevenire și contracarare a criminalității, a unor tipuri de criminalitate sau crime, precum și a accidentelor rutiere din municipiu, dintr-un anumit sector de poliție sau o anumită zonă urbană, iar la cerere – și de pe teritoriul provincial sau federal;

- evaluarea activității anticrimă sau de reducere și atenuare a gravității accidentelor rutiere, desfășurate de serviciul de poliție municipal sau de unele subdiviziuni ale acestuia;

- evaluarea activității anticrimă sau de reducere și atenuare a gravității accidentelor rutiere, desfășurate într-o anumită zonă urbană;

• evaluarea unor măsuri anti-crimă sau de reducere și atenuare a gravității accidentelor rutiere.

Pentru a sublinia și a confirma, într-un mod elocvent, importanța și puterea de acțiune a analizei criminologice strategice în activitatea poliției, vom indica că, în calitate de criminolog-analist, am elaborat o strategie de reducere cu 10% a criminalității în timp de 2 ani în municipiul Gatineau, strategie care a fost implementată și a dat rezultatele scontate, ba chiar au fost obținute rezultate superioare (vezi, de exemplu, datele statistice oficiale pentru anii 2010-2011 și perioada precedentă).

În temeiul considerațiilor expuse, propunem instituirea funcțiilor de *criminolog-analist* în comisariatele de poliție (de toate nivelurile), în direcțiile și departamentele operaționale, în statul-major, precum și în subdiviziunile specializate (de exemplu, Centrul pentru combaterea traficului de ființe umane) ale Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

În cadrul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției al Republicii Moldova există subdiviziuni analitice specializate, problema este că ele nu dispun de specialiști cu pregătire criminologică, din care cauză suportul analitico-informațional oferit de aceste subdiviziuni este sub nivelul posibilităților actuale ale științei criminologice. Ele nu posedă, de asemenea, specialiști în criminologie cu experiență suficientă în domeniu, care să formeze, sub aspect practic, generațiile tinere de practicieni-criminologi.

Încă în anul 2003, un grup de criminologi autohtoni, și anume Octavian Bejan, Valeriu Țurcan

și Igor Ursan, a propus instituirea funcției de criminolog-practician în organele afacerilor interne ale Republicii Moldova la Conferința științifico-practică internațională *Perfecționarea continuă a cadrelor din organele afacerilor interne și optimizarea procesului de instruire profesională*, desfășurată la Chișinău în perioada 21-22 decembrie 2002, sub egida Academiei „Ștefan cel Mare” și a altor parteneri [4]. Compararea propunerilor înaintate cu descrierea activității analistului strategic din serviciile de poliție canadiene denotă o mare precizie a modelului elaborat de criminologii autohtoni, deși autorii acestuia nu cunoșteau experiența canadiană în domeniu. În timp ce analiza criminologică se dezvoltă continuu în serviciile de poliție, precum și în alte domenii de activitate atât din sectorul public, cât și din cel privat sau obștesc din Canada, propunerile criminologilor autohtoni rămân, din păcate, fără ecou în Republica Moldova, chiar și după aproape zece ani, deopotrivă în rândurile practicienilor, cadrelor didactice, jurnaliștilor, politicienilor sau conducătorilor Ministerului Afacerilor Interne și ale întregii societăți a țării. Astfel, în Republica Moldova analiza criminologică este în continuare realizată, spre rușinea tuturor, într-o măsură deosebit de restrânsă și rudimentară de către persoane lipsite de o pregătire criminologică adecvată.

Referințe bibliografice

1. Jerry H. Ratcliffe. *Integrated Intelligence and Crime Analysis: Enhanced Information Management for*

Law Enforcement Leaders, ediția a II-a. Washington, 2007.

2. Privitor la definirea și deosebirile dintre criminalitatea organizată și cea profesională vezi lucrarea noastră: O. Bejan. *Spre o definire criminologică exactă a criminalității organizate*. Revista națională de drept, nr. 9, 2002.

3. Potrivit informației prezentate pe site-ul oficial al Poliției Provinciale a or. Ontario, 15 ianuarie 2011.

4. Bejan O., Țurcan V. și Ursan I. *Criminologul: o specialitate de perspectivă pentru organele afacerilor interne*. În: „Perfecționarea continuă a cadrelor din organele afacerilor interne și optimizarea procesului de instruire profesională”. Chișinău: Editura „Știința”, 2003.